

ยุทธศาสตร์การพัฒนามหาวิทยาลัยสีเขียวอย่างยั่งยืนของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี STRATEGY FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF A GREEN UNIVERSITY AT RAMBHAH BARNI RAJABHAT UNIVERSITY

ฐิติรัตน์ อิทธิมิชัย¹ สยาม อรุณศรีมรกต² วยากร อุดมโกชน³ พรทิwa อาชีวะ⁴

และ ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์⁵

Thitirat Itthimechai, Sayam Aroonsrimorakot, Wayakorn Udompoch, Porntiwa Archeewa
and Preecha Piampongsan

Article History

Received: 19-05-2022; Revised: 05-11-2022; Accepted: 07-11-2022

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอตัวแบบการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนามหาวิทยาลัยสีเขียวอย่างยั่งยืนของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ซึ่งมีที่ตั้งอยู่ในภูมิภาคตะวันออก ของจังหวัดจันทบุรี โดยจัดเป็นมหาวิทยาลัยในกลุ่มประเภท “ชานเมือง” ที่มีบทบาทสำคัญในการเป็นมหาวิทยาลัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น การวิจัยนี้มุ่งเสนอแนวคิดและยุทธศาสตร์เพื่อสร้างตัวแบบของการเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียวอย่างยั่งยืน ใช้วิธีการวิจัยแบบสหวิทยาการ โดยเน้นการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นสำคัญ ผู้ศึกษาจะใช้วิธีการศึกษาจากเอกสาร บทความและงานนิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง โดยจะศึกษาบนพื้นฐานของตัวชี้วัด 6 ด้านสำคัญคือ ด้านโครงสร้างพื้นที่ ด้านการจัดการพลังงาน ด้านการจัดการน้ำ ด้านการจัดการของเสีย ด้านการจัดการคมนาคมขนส่งและด้านการจัดการศึกษา ซึ่งเป็นไปตาม

¹ นักศึกษาระดับปริญญาเอก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาสหวิทยาการเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

Ph.D. (Candidate). Doctor of Philosophy Program in Interdisciplinarity of Sustainable Development, Faculty of Humanities and Social Sciences, Rambhai Barni Rajabhat University

E-mail: Thitirat.i@rbru.ac.th. *Corresponding author

² รองศาสตราจารย์ ดร. คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

Assoc. Prof., Ph.D., Faculty of Environmental and Resource Studies, Mahidol University

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

Asst. Prof., Ph.D., Faculty of Industrial Technology, Rambhai Barni Rajabhat University

⁴ ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

Dissertation Advisor, Faculty of Humanities and social Sciences, Rambhai Barni Rajabhat University

⁵ ดร.กรรมการที่ปรึกษา หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาสหวิทยาการเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน.

Dr. rer. pol., Advisory Committee, Doctor of Philosophy Program in Interdisciplinarity of Sustainable Development

คู่มือของ UI Green Metric World University Rankings ประเทศอินโดนีเซีย ว่าเหมาะสมและตรงตามบริบทอันจะนำไปสู่การปรับตัวของมหาวิทยาลัย ราชภัฏให้เกิดความยั่งยืนหรือไม่

ผลการวิจัยพบว่า

ตัวแบบที่จะพัฒนายุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีไปสู่การเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียวอย่างยั่งยืนนั้น หลักคิดที่สำคัญคือต้องมีการจัดการระบบการศึกษาที่ยั่งยืนภายใต้แนวคิดที่เรียกว่า 4C Model ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยด้านวัฒนธรรมสีเขียว(Culture) , การจัดการพื้นที่เพื่อสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน(Campus),การจัดการศึกษาที่ยั่งยืนภายในสถานศึกษา(Curriculum)และการสร้างภาคีเครือข่ายชุมชนสีเขียวอย่างยั่งยืน(Community)

คำสำคัญ: มหาวิทยาลัยสีเขียว; ยุทธศาสตร์การพัฒนา; การพัฒนาที่ยั่งยืน

ABSTRACT

This research aims to present a model for establishing sustainable green university development strategies at Rambhai Barni Rajabhat University, located in the eastern region of Chanthaburi Province. It is classified as a university in the category of “suburban,” which plays an essential role in being a university for local development. This research aims to propose ideas and strategies to create a model of a sustainable green university. Use interdisciplinary research methods with an emphasis on qualitative research .The student will use the study method from the document related articles and thesis , they will study based on six key indicators, namely geographical, energy management, water management, waste management, transportation management, and education management, according to the manual of UI Green Metric World University Rankings, Indonesia, whether it is appropriate and under the context that will lead to the adaptation of Rajabhat University to be sustainable or not.

The results of the research found that:

The model for developing the strategy of Rambhai Barni Rajabhat University toward becoming a sustainable green university. The research proposes a sustainable education system under the concept called the 4C Model, which consists of green cultural factors (Culture), sustainable management of the environment (Campus), sustainable education management within educational institutions (Curriculum), and the creation of a sustainable green community network (Community).

keywords: Green University; Development Strategies; Sustainable Development

1. บทนำ

สภาพภูมิอากาศที่เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างสุดซึ้ง เป็นปัญหาทางด้านมลภาวะทางอากาศที่ทั่วโลกได้รับผลกระทบเป็นวงกว้าง และหลายประเทศหันมามาตรการที่จะปรับตัวหรือแก้ไขปัญหานี้มาอย่างต่อเนื่อง ข้อมูลจากศูนย์วิจัยของสหรัฐฯ The Mauna Loa Observatory (MLO) ในฮาวายตรวจพบว่า ความเข้มข้นของชั้นบรรยากาศของโลกมีก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ (CO2) สูงสุดในประวัติศาสตร์มวลมนุษยชาติ โดยความเข้มข้นของคาร์บอนไดออกไซด์ถูกบันทึกสูงถึง 415.26 ppm ในปีพ.ศ.2562 ถือเป็นปัญหาวิกฤติที่รุนแรงต่อวิถีการดำรงชีพของมนุษย์ (องค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก,2564) การที่มนุษยชาติต้องประสบวิกฤติทางด้านธรรมชาติที่เปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลัน ก่อให้เกิดความเสียหายอย่างยิ่งต่อระบบนิเวศและส่งผลกระทบถึงการใช้ชีวิตของคนในสังคม สถาบันการศึกษาทั่วโลกจึงเล็งเห็นว่าประเด็นการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เป็นปัญหาที่ต้องเร่งแก้ไขให้ได้ในวาระการประชุมระดับนานาชาติและทำให้เกิดแนวคิดด้านวิชาการทางการศึกษาอย่างยั่งยืน อาทิเช่น มหาวิทยาลัยสีเขียว, มหาวิทยาลัยเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน,มหาวิทยาลัยเชิงนิเวศน์,มหาวิทยาลัยยั่งยืน เป็นต้น ซึ่งล้วนเป็นภาพสะท้อนที่แสดงให้เห็นถึงหลักคิดเบื้องหลังในการให้ความสำคัญต่อคำว่าสิทธิทางธรรมชาติเพิ่มมากขึ้น พร้อมทั้งให้เกิดความตระหนักในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวิถีความเป็นอยู่แบบพึ่งพาสิ่งแวดล้อมและสิทธิของมนุษย์ที่จะดำรงอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดี โดยฐานคิดของมนุษย์ในยุคปัจจุบันนักวิชาการหลายคนเห็นด้วยกับทฤษฎีที่เน้นหนักให้มนุษย์ต้องเป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ หากมนุษย์เป็นศูนย์กลางของธรรมชาติไม่ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1

ฐานคิดระหว่างอุดมการณ์ของมนุษย์กับอุดมการณ์เชิงนิเวศ

ที่มา: Michelle Maloney, National Convenor: Australian Earth Laws Alliance, 2019.

แนวคิดด้านชาคือ Eco centric หมายถึงแนวคิดอุดมการณ์เชิงนิเวศ ที่มุ่งเน้นกระบวนทัศน์ที่ให้ระบบนิเวศเป็นศูนย์กลาง หากมนุษย์เป็นศูนย์กลางไม่ สอดคล้องกับแนวคิดเรื่อง จริยธรรมบนพื้นโลก (Land Ethic) ซึ่งหมายถึง เราไม่ควรถือว่ามนุษย์เป็นผู้พิชิตโลกหรือธรรมชาติ แต่ควรถือว่ามนุษย์เป็นสมาชิกส่วนหนึ่งในชุมชนโลกและต้องให้ความเคารพต่อสมาชิกอื่นๆบนพื้นโลก โดยอัลโด ลีโอโพลด์ (Aldo Leopold) นักปรัชญาธรรมชาติด้าน จริยศาสตร์สิ่งแวดล้อม สัญชาติอเมริกัน ได้ให้ข้อคิดว่าวงจรของสิ่งต่างๆบนพื้นโลกต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน (Leopold,Aldo,1949) ซึ่งเป็นสิ่งที่นักกฎหมายต้องปรับเปลี่ยนแนวคิดเป็นการให้สิทธิแก่ธรรมชาติเพิ่มมากขึ้น ต่างฝ่ายต่างต้องรักษาสสมดุลในชีวิตซึ่งกันและกัน เพื่อแก้ไขปัญหาความไม่ยั่งยืนจึงส่งผลกระทบมาให้เกิดการปรับตัวขององค์กรที่เป็นสถาบันการศึกษาทั่วโลก ที่จะค้นหาวิธีการหรือแนวทางลดผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับสิ่งแวดล้อม ลดผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่เปลี่ยนแปลงอย่างสุดซึ้ง

หลังจากที่ประเทศไทยได้เข้าร่วมเป็นภาคีสัญญาในการแก้ไขวิกฤติภาวะโลกร้อน จากผลการประชุม COP 26 โดย พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีและคณะผู้แทนประเทศไทย ได้แสดงเจตนารมณ์ที่จะลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกเป็น ศูนย์ (Net zero GHG emission) ให้ได้ภายในปี ค.ศ.2030 รวมถึงมุ่งสู่ความเป็นกลางทางคาร์บอน (Carbon Neutrality) ภายในปี ค.ศ. 2065 (องค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก,2564) เพื่อให้เกิดการดำเนินงานที่ต่อเนื่องและสอดคล้องต่อแนวทางในระดับสากล จึงได้มีการพัฒนาการจัดทำแผนแม่บทรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พ.ศ. 2558-2593 ขึ้น เพื่อให้ประเทศไทยมีกรอบแนวทางระยะยาวในการแก้ไขปัญหา โดยแผนแม่บทดังกล่าว ตั้งค่าเป้าหมายว่าในปี พ.ศ. 2593 ประเทศไทยจะมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและมีการเติบโตของเศรษฐกิจแบบปล่อยคาร์บอนต่ำ ซึ่งประกอบด้วย 1) ลดสัดส่วนการใช้เชื้อเพลิงฟอสซิล และเพิ่มสัดส่วนการใช้พลังงานหมุนเวียน 2) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานการขนส่งที่มีประสิทธิภาพสูงและปล่อยคาร์บอนต่ำ 3) เพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงานภายในอาคาร และอนุรักษ์พลังงานโดยการลดการใช้พลังงานภายในอาคาร 4) สนับสนุนการผลิตและใช้พลังงานหมุนเวียนในภาคอุตสาหกรรม และ ส่งเสริมการลงทุนในภาคอุตสาหกรรมที่ปล่อยคาร์บอนต่ำ และเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม 5) เน้นการจัดการของเสียอย่างครบวงจร โดยคำนึงถึงการจัดการตลอดวงจรชีวิตของผลิตภัณฑ์ 6) ปล่อยก๊าซเรือนกระจกต่ำและก่อให้เกิดผลประโยชน์ร่วม (co-benefits) ด้านการเกษตร การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ และการเพิ่มรายได้ให้แก่เกษตรกร 7) อนุรักษ์ การเพิ่มพื้นที่ป่า และการเร่งฟื้นฟูพื้นที่ป่าเสื่อมโทรมเพื่อเป็นแหล่งกักเก็บคาร์บอน และ8)เพิ่มพื้นที่สีเขียวเพื่อเป็นแหล่งดูดซับมลพิษและแหล่งกักเก็บคาร์บอน รวมถึงการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกจากกิจกรรมการพัฒนาต่าง ๆ ในเมืองหลักของประเทศ ตามแนวทางการจัดการเมืองอย่างยั่งยืน (ประกาศยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.2561-2580, 2561) ทั้งนี้ความสำเร็จของยุทธศาสตร์ข้างต้นจึงต้องมีจุดกำเนิดจากการเปลี่ยนแปลงวิธีการจัดการเรียนการสอนของสถาบันอุดมศึกษาหรือการเปลี่ยนวิถีคิดในการสร้างความตระหนักความยั่งยืนในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อเสนอตัวแบบยุทธศาสตร์การพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ให้เป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว

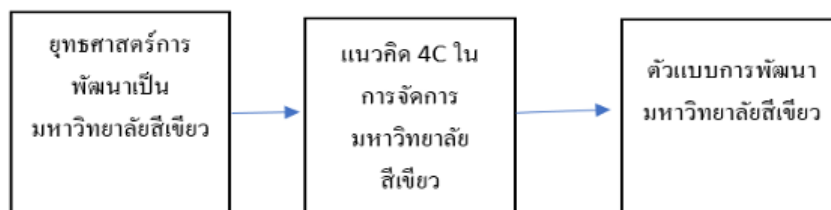
3. การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาแนวคิด 4C ที่ใช้กับมหาวิทยาลัย Plymouth University ประเทศสหราชอาณาจักร โดยสรุปเป็นปัจจัยที่สำคัญ 4 ประการ ได้แก่ ปัจจัยที่ 1 วัฒนธรรม (Culture) หมายถึง การปรับเปลี่ยนองค์กรไปสู่องค์กรสีเขียวที่ยั่งยืน การบริหารจัดการทรัพยากร การจัดซื้อจัดจ้างสีเขียว และจิตสำนึกของบุคลากร นิสิตนักศึกษา เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่เด่นชัดในประเด็นความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ปัจจัยที่ 2 ลักษณะทางพื้นที่ (Campus) หมายถึง การจัดการเรื่องกายภาพ อาคาร พื้นที่สีเขียว และการบริหารจัดการ ด้านการจัดการของเสีย ด้านขยะ ด้านการปล่อยก๊าซเรือนกระจกและพลังงาน ปัจจัยที่ 3 การจัดการหลักสูตรการศึกษา (Curriculum) หมายถึง การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนที่มีประเด็นด้านสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาที่ยั่งยืนและ ปัจจัยที่ 4 การจัดการชุมชนเพื่อความยั่งยืน (Community) หมายถึง การเข้าถึงชุมชน สังคม ผ่านบริการวิชาการวิจัย และการพัฒนาศักยภาพของประชาชน ให้ความรู้และตระหนักเรื่องสิ่งแวดล้อม

4. กรอบแนวคิด

ภาพที่ 2

กรอบแนวคิดเบื้องต้น

จากกรอบแนวคิดที่ทำการศึกษาคือ ยุทธศาสตร์การพัฒนามหาวิทยาลัยสีเขียว การนำแนวคิด 4C มีเป้าหมายเพื่อไปสู่การเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียวอย่างยั่งยืน ที่ประกอบด้วย การมีวัฒนธรรมองค์กรสีเขียวสร้างความตระหนักรู้ด้านสิ่งแวดล้อม (Culture) การจัดการด้านโครงสร้างทางกายภาพ ลักษณะทางภูมิศาสตร์เพื่อรักษาสีเขียว (Campus) การพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนเพื่อความยั่งยืน (Curriculum) และสามารถถ่ายทอดการพัฒนาอย่างยั่งยืนไปสู่ชุมชนทั้งภายในและการสร้างเครือข่ายภายนอก (Community) ให้มีการรับรู้และสร้างจุดเปลี่ยนของแนวคิดคนกับธรรมชาติที่ไม่อาจแยกจากกันต้องอาศัยพึ่งพาซึ่งกันและกัน

5. ระเบียบวิธีการวิจัย

ผู้ศึกษาใช้วิธีการวิจัยแบบสหวิทยาการ โดยเน้นการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นสำคัญ โดยจะศึกษาด้านพื้นฐานของตัวชี้วัด 6 ด้านสำคัญคือ ด้านโครงสร้างพื้นที่ ด้านการจัดการพลังงาน ด้านการจัดการน้ำ ด้านการจัดการของเสีย ด้านการจัดการคมนาคมขนส่งและด้านการจัดการศึกษา ซึ่งเป็นไปตามคู่มือของ UI Green Metric World University Rankings ประเทศอินโดนีเซีย โดยทำการศึกษาจากเอกสารชั้นปฐมภูมิ และทุติยภูมิ เช่น วารสารในประเทศ บทความต่างประเทศ หลักกฎหมาย วิทยานิพนธ์ ดุษฎีนิพนธ์ พร้อมทั้งใช้การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างกับผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key-information) ซึ่งเป็นผู้บริหาร ผู้ให้บริการ ผู้ปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี หลังจากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์เพื่อให้ได้ข้อค้นพบ ความคิดที่รวบรวมต่อการเสนอตัวแบบยุทธศาสตร์การพัฒนามหาวิทยาลัยสีเขียวอย่างยั่งยืน (ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์, 2559.)

6. ผลการวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี กำหนดวิสัยทัศน์ให้เป็นภูมิปัญญาแห่งภูมิภาคตะวันออก (Wisdom of the Lead East to Internationalization) และยังเป็นสถานศึกษาที่มีประวัติศาสตร์ด้านวัฒนธรรม และการท่องเที่ยวที่สำคัญ ที่ชื่อ “วังสวนบ้านแก้ว” สถานที่นี้ตั้งอยู่ห่างจากตัวเมือง จันทบุรี 6 กิโลเมตร มีลักษณะทางภูมิประเทศคือ พื้นที่แห่งนี้ ตั้งอยู่ระหว่างเขาเตี้ยๆ ชื่อ เขาโป่งลาน และติดกับทุ่งฟ้าผ่า อยู่ตรงปากทางเข้าเมืองจันทบุรี มีชื่อเรียกว่า “เขาไร่ยา” มีสภาพพื้นที่เป็นเนินเขาเตี้ยๆ และเป็นทีลาด มีลำคลองตัดผ่านกลางพื้นที่เรียกว่า คลองบ้านแก้ว ซึ่งพื้นที่เดิมเป็น ป่าทึบมีต้นไม้ใหญ่ มีทุ่งหญ้ากว้างรกร้าง มีที่ลุ่ม และป่าช้า (สัมมา รณธีย์, 2564) กล่าวได้ว่ายุคแรกๆ ของวังสวนบ้านแก้วหรือมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณินั้น มีลักษณะที่ร่มรื่นและมีพื้นที่สีเขียวอย่างมาก สอดคล้องต่อการเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียวที่มีพื้นที่สีเขียวมากอยู่ น่าเรียน เนื่องจากยังไม่มีสิ่งปลูกสร้าง กระทั่งมีการลดจำนวนของพื้นที่สีเขียวลดลงและกลายสภาพเป็นอาคารเรียน อาคารสำนักงานต่าง ๆ มีสิ่งปลูกสร้างเพื่อรองรับการเติบโตของการขยายโอกาสทางการ

ศึกษาให้แก่ประชาชนคนในเมืองจันทบุรีแต่อย่างไรก็ดี ในขณะที่สิ่งปลูกสร้างต่างๆเพิ่มจำนวนขึ้นคงมีเพียง สนามกอล์ฟ ราไพพรรณี ที่ยังคงไว้ซึ่งพื้นที่ในการเล่นกีฬา ที่เป็นกีฬาทรงโปรตปรานของพระองค์ท่าน) และเป็นแหล่งพื้นที่สีเขียว ที่เป็นแหล่งดูดซับน้ำสำคัญ ถือเป็นแลนด์มาร์คอีกแห่งที่มีความสำคัญของ มหาวิทยาลัยราชภัฏราไพพรรณี

ภาพที่ 3

สนามกอล์ฟของมหาวิทยาลัยราชภัฏราไพพรรณี

ที่มา: สำนักบริการวิชาการ ,2564

จากจุดแข็งหรือจุดเด่นของมหาวิทยาลัยที่มีความโดดเด่นด้านพื้นที่ที่สวยงามและสถานที่ท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ผสมผสานกับลานกีฬาสีเขียว ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาตัวแบบที่จะนำมาสร้างยุทธศาสตร์ในการพัฒนามหาวิทยาลัยสีเขียวที่ยั่งยืนนั้น พบว่ามีแนวคิดและเครื่องมือที่ต้องดำเนินการแบบบูรณาการร่วมกัน กล่าวคือ การดำเนินการตามเกณฑ์มาตรฐานมหาวิทยาลัยสีเขียวของมหาวิทยาลัยยอนโดในเกาหลี คือ การประเมินตามตัวชี้วัด ทั้ง 6 ประการ ของ UI Green Metric World University Ranking ประกอบกับแนวคิด 4C ของมหาวิทยาลัยพลีมัท (Plymouth University, United Kingdom Country)

ทั้งนี้ ผลจากการศึกษาที่เกิดขึ้นจากตัวชี้วัดของมหาวิทยาลัยราชภัฏราไพพรรณี นั้น ผู้ศึกษาพบว่ามหาวิทยาลัยราชภัฏราไพพรรณี กำหนดแผนยุทธศาสตร์ในพ.ศ. 2559-2563 ให้มหาวิทยาลัยราชภัฏราไพพรรณี เข้าร่วมการจัดอันดับของมหาวิทยาลัยสีเขียวโลก โดยกำหนดค่าคะแนนที่เข้าร่วมในแต่ละตัวชี้วัดที่ต้องมีค่าคะแนนมากกว่า 4,000 คะแนน ซึ่งจากรายงานการส่งประเมินผลมหาวิทยาลัยสีเขียวนั้น การดำเนินงานในรอบระยะ 4 ปี ย้อนหลัง ปรากฏข้อมูลดังนี้

ตารางที่ 3

ตารางผลการประเมินการจัดอันดับโลกของ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

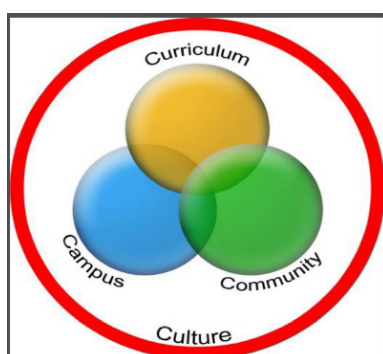
ปีพ.ศ.เข้าประเมิน	ผลคะแนนรวม	การจัดอันดับ(โลก)
2558	2866	353
2559	4219	280
2560	5472	122
2561	3800	544
2562	4300	520
2563	4300	647

ที่มา: รายงานการส่งประเมินมหาวิทยาลัยสีเขียว, 2564

จากตารางที่ 1 ทิศทางของการไปสู่การเป็นมหาวิทยาลัยราชภัฏสีเขียว ไม่เป็นไปตามแนวทางที่มหาวิทยาลัยได้เคยกำหนด กรอบยุทธศาสตร์ไว้ จำเป็นที่จะต้องมีการทบทวนประเมิน และกำหนดมาตรการที่จะทำให่มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีมีโมเดลที่จะนำไปสู่การสร้างกรอบยุทธศาสตร์การพัฒนามหาวิทยาลัยสีเขียวอย่างยั่งยืน มุ่งเน้นในเรื่อง การอยู่ร่วมกับธรรมชาติให้มากขึ้น การปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตจากมนุษย์เป็นศูนย์กลางของธรรมชาติ จึงเป็นสิ่งสำคัญ โดยการศึกษาจากโมเดล 4C เป็นการจัดการที่เชื่อมโยงไปสู่การจัดการศึกษาที่ยั่งยืน ซึ่งสหประชาชาติได้ให้ความหมายว่า การศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (Education for Sustainable Development: ESD) หมายถึง การเรียนรู้เพื่อเสริมพลังผู้เรียนให้สามารถตัดสินใจอย่างมีข้อมูลและมีการกระทำที่มีความรับผิดชอบ ต่อความมั่นคงด้านสิ่งแวดล้อม ความอยู่รอดทางเศรษฐกิจ และความเป็นธรรมทางสังคม เพื่อมนุษย์ในปัจจุบันและอนาคต พร้อมทั้งเคารพความหลากหลายทางวัฒนธรรม(ศูนย์วิจัยและการพัฒนาที่ยั่งยืน,2564) อันเป็นเป้าหมายที่สำคัญของ SDG4 และ SDG 13 ฉะนั้น บทบาทของการศึกษาที่จะเกิดขึ้นในอนาคตเป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวางว่าการที่โลกมีความซับซ้อนมากขึ้น มหาวิทยาลัยในระดับสากลทั่วโลก จึงสนใจและตั้งเป้าหมายที่จะต้องเน้นการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนเพิ่มมากขึ้นด้วย โดยใช้การศึกษาที่มีวิธีการอย่าง แนวทางสหวิทยาการ ซึ่งเริ่มจากแนวคิด 4C (ภาพที่ 4) และมีการขยายผลการศึกษาวิจัยไปสู่โมเดลจำลองแบบสหวิทยาการ (ภาพที่ 5)

ภาพที่ 4

ต้นแบบโมเดล 4C

ภาพที่ 5

โมเดลมหาวิทยาลัยเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนโดยใช้รูปแบบสหวิทยาการ

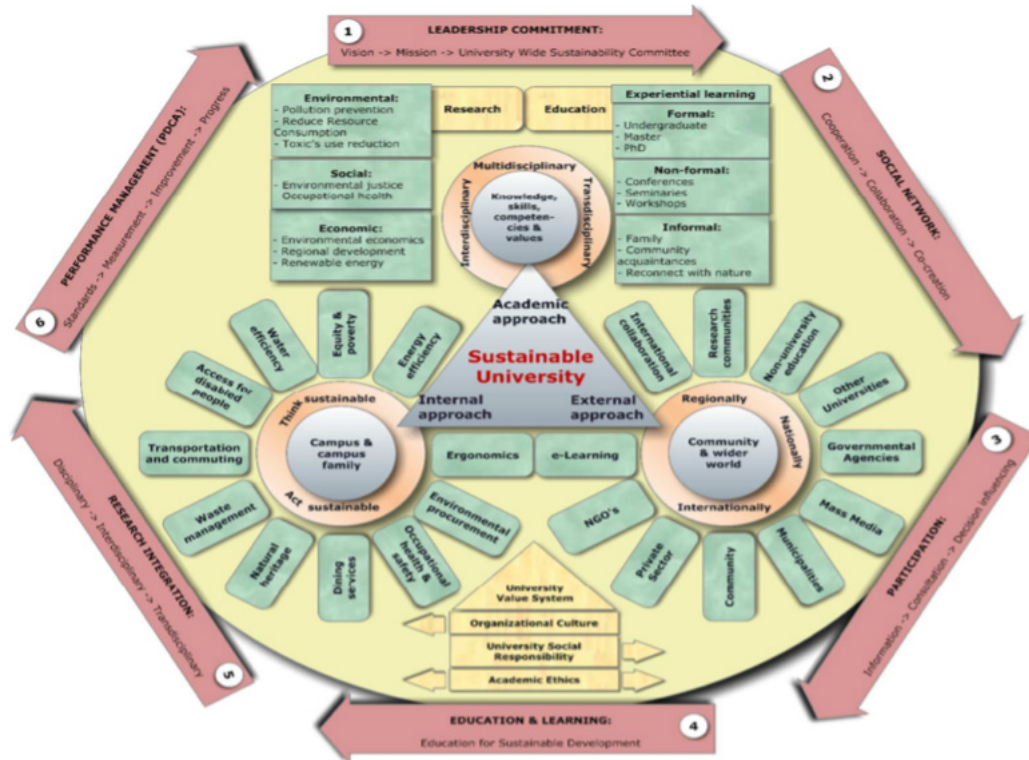

Figure 1. Model of the transformation towards the Sustainable University

(Management of Sustainable Development Sibiu, Romania, Volume 6, No.2, December 2014, p 18

(Valentin, GRECU1 and Nagore) [https://www.researchgate.net/publication/276424502_](https://www.researchgate.net/publication/276424502_The_Sustainable_University_-_A_Model_for_the_Sustainable_Organization)

The_Sustainable_University_-_A_Model_for_the_Sustainable_Organization

จากโมเดลการจำลองมหาวิทยาลัยที่ยั่งยืน Rhoen, D., Mansilla, V., Chun, M. and Klein, J.T. (2006) ได้อธิบาย ‘สหวิทยาการ’ คือ “รูปแบบการออกแบบหลักสูตรและการสอนที่แต่ละคณะหรือแต่ละสาขาวิชากำหนดระบุ ให้มีการประเมินและบูรณาการข้อมูล มีเทคนิค มีการใช้เครื่องมือ มุมมองพร้อมทั้งแนวคิดและ/หรือทฤษฎีจากสองสาขาวิชาขึ้นไปหรือเนื้อหาความรู้เพื่อพัฒนาความสามารถของนักเรียนในการทำความเข้าใจปัญหา แก้ไขปัญหา ประเมิน วิเคราะห์และสร้างแนวทางแก้ไขใหม่ๆ ที่ขยายเกินไปจากขอบเขตของสาขาวิชาเดียวหรือขอบเขตการสอน” ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Pamela Margaret Williams ,P.M.(2008) สรุปได้ว่า “การศึกษาเพื่อความยั่งยืนเป็นกระบวนการเรียนรู้แบบองค์รวม โดยเชื่อมโยงการเรียนรู้ในมิติด้านสิ่งแวดล้อม, สังคม, เศรษฐกิจและวัฒนธรรม เพื่อให้ให้นักเรียนได้รับความเข้าใจที่เพิ่มขึ้นเกี่ยวกับความซับซ้อนของการใช้ชีวิตภายในขอบเขตทรัพยากรที่มีอย่างจำกัด” ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการจัดระบบการศึกษาที่ยั่งยืน ดังภาพที่ 6

ภาพที่ 6

ระบบการศึกษาที่ยั่งยืน

ผลการศึกษาพบว่า การเปลี่ยนโฉมของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี โดยการนำแนวคิด 4C ที่มีการใช้ในมหาวิทยาลัยต่างประเทศและประสบความสำเร็จแล้ว มาสู่ระบบการจัดการบนพื้นฐานหลักแห่งความยั่งยืนทั้ง 3 มิติ คือ ความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม เป็นองค์ประกอบหลักที่สำคัญและต้องมีการทำให้เกิดขึ้นได้จริงอย่างน้อยต้องมีการดำเนินการตามตัวชี้วัด ทั้ง 6 ประการ ของมาตรฐานมหาวิทยาลัยสีเขียว UI Green Metric World University Rankings เป็นฐานคิดในการเก็บรวบรวมข้อมูล และทำการทบทวนข้อมูลอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งควรทำการวิจัยเพิ่มเติมเพื่อสร้างแรงกระตุ้นให้กลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏเห็นความสำคัญของการประเมินการจัดอันดับของมหาวิทยาลัยสีเขียวโลก (ปิยศักดิ์ ถิ่นอาสา, 2558)

7. อภิปรายผล

การให้ความสำคัญต่อคนเป็นส่วนหนึ่งของระบบนิเวศที่ทั้งคนและธรรมชาติต่างต้องอาศัยพึ่งพิงซึ่งกันและกัน มีความเกี่ยวข้องกัน แบ่งแยกออกจากกันไม่ได้โดยมนุษย์ต้องยอมรับแนวคิด ด้านจริยธรรมบนพื้นโลก (Land Ethic) ซึ่งสอดคล้องต่อรายงานการประชุมของ คณะกรรมการนิเทศศาสตร์ระหว่างประเทศที่จัดโดยสมาคมผู้บริโภคแห่งป็นัง ได้กล่าวถึงสิทธิในสิ่งแวดล้อมของมนุษย์ว่า “มนุษย์ดำรงชีวิตอยู่ท่ามกลางสิ่งแวดล้อมธรรมชาติซึ่งได้แก่ ดิน น้ำ และ อากาศ ดังนั้นการให้ความเคารพต่อสิทธิมนุษยชนจึงต้องขยายรวมไปถึงความเคารพต่อสิ่งแวดล้อม ที่มนุษย์อยู่อาศัยด้วย สิทธิมนุษยชนจึงครอบคลุมถึงสิทธิที่จะมีชีวิตอยู่ท่ามกลางสิ่งแวดล้อมที่สะอาด” (International Commission of Juristics and Consumers Association of Penang, 1982) ซึ่งเป็นรากฐานแห่งสิทธิที่เป็นสิทธิมนุษยชน (ฐิติรัตน์ อิทธิมิชัย, 2562) นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยที่สนับสนุนว่ามนุษย์ควรให้ความสำคัญต่อการเข้าใจสิทธิในสิ่งแวดล้อมเนื่องจาก มนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ หากมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางธรรมชาติและ การเสียดุลยภาพของระบบนิเวศ ก็ ควรมีการจัดตั้งหน่วยงาน ระดับสหประชาชาติเพื่อดูแลคุณภาพสิ่งแวดล้อม พร้อมสนับสนุนให้ภาคประชาสังคมหรือองค์กร พัฒนาเอกชนมีบทบาทในการรักษาสิ่งแวดล้อม (จักรพันธ์ โพธิพัฒน์ และ สุทธินันท์ โสทวีธิ, 2562)

การนำแนวคิด 4C มาเป็นฐานคิดเนื่องจากจุดแข็งของแนวคิดนี้เมื่อได้ศึกษาจากกรณีศึกษาของสถาบันการศึกษาอื่นแล้ว พบว่าสามารถนำมาปิดจุดอ่อนของการดำเนินการตามมาตรฐานของเกณฑ์ชี้วัด UI Green Metric World University Rankings โดยมีข้อเสนอแนะการค้นพบ ตามแนวคิด 4C ดังนี้

1) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม (Campus) ที่มีของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี โดยให้ความสำคัญต่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของสถาบันการศึกษา เช่น การสร้างห้องเรียนอัจฉริยะ แบบ Smart Classroom

2) การยกระดับคุณภาพของการจัดระบบการศึกษาภายใต้ มิติความยั่งยืน 3 ประการ โดยการจัดรายวิชาการจัดหลักสูตรการศึกษาเพื่อความยั่งยืน(Curriculum) การสร้างกิจกรรมการส่งเสริมกระบวนการทัศนศึกษาที่ให้นักศึกษากับสิ่งแวดล้อมมีความรักผูกพัน และเชื่อมโยงไปสู่การเรียนรู้ที่ต้องพึ่งพาทรัพยากรอย่างมีคุณค่า

3) การให้บริการวิชาการความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมแก่ชุมชนทั้งภายในมหาวิทยาลัย บุคลากร นักศึกษา และการส่งเสริมด้านการบริการวิชาการอย่างยั่งยืนแก่ชุมชนภายนอก การจัดการชุมชนเพื่อความยั่งยืน (Community) สร้างแนวคิดการเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ร่วมกัน ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ไม่สร้างมลพิษ

4) การสร้างวัฒนธรรมการเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียวอย่างยั่งยืน(Culture) อย่างมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนให้เป็นรูปธรรม คือ การเปลี่ยนมุมมองทางความคิดที่นำเอาวิถีการคิดในการสร้างความตระหนักในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีคุณค่า ภายใต้แนวคิดที่ให้นักศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ ธรรมชาติและมนุษย์ไม่อาจแยกออกจากกัน (ECO)

8. องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

ระบบการจัดการศึกษาที่มีวิธีคิดอย่างสหวิทยาการเป็นสิ่งสำคัญต่อการพัฒนาคน พัฒนาประเทศ การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตเพื่อสิ่งแวดล้อมด้วยการพัฒนาขึ้นจากแนวคิด 4C ไปสู่ระบบการศึกษาที่ยั่งยืน ล้วนมีความสัมพันธ์และต้องอาศัยองค์ความรู้จากศาสตร์ต่างๆ ในการแก้ไขปัญหาที่มีความซับซ้อน โดยในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ความยั่งยืนใน 3 มิติได้แก่ มหาวิทยาลัยสีเขียวเพื่อความยั่งยืน,การศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนและระบบการศึกษาที่ยั่งยืน

9. ข้อเสนอแนะ

1.ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผลการศึกษาในครั้งนี้ การใช้แนวคิด4C เป็นแนวคิดที่สามารถนำไปสู่การพัฒนายุทธศาสตร์ในการพัฒนาเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียวในการกำหนดเป็นนโยบายของสถานศึกษาได้ เพื่อเตรียมความพร้อมไปสู่มหาวิทยาลัยเชิงนิเวศน์ที่ยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการวิจัยในกลุ่มของมหาวิทยาลัยราชภัฏ ทั้ง 40 แห่ง เพิ่มเติมเพื่อให้เห็นภาพรวมของแนวทางในการจัดการบริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏสีเขียว ที่จะทำให้เกิดมาตรฐานของการยกระดับคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืน

2) ควรมีการศึกษาวิจัยในมิติของการพัฒนาที่ยั่งยืนในแนวทางของโมเดลเศรษฐกิจสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน Bio-Circular-Green Economy (BCG) เพื่อพัฒนาศักยภาพของสถานศึกษาให้เข้มแข็งและยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา เกรียงสี. (2559). การศึกษากับการพัฒนาที่ยั่งยืน. *วารสารสมาคมนักวิจัยสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 21(2), 13-18.
- จักรพันธ์ โพธิพัฒน์ และ สุทธินันท์ ไสตวิถิ. (2562). วิสาหกิจเริ่มต้นทางด้านสิ่งแวดล้อม. *วารสารสหวิทยาการสังคมศาสตร์และการสื่อสาร*, 2(2), 77-89.
- ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์. (2559). *วิธีวิทยาการวิจัยทางสังคม*. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- ฐิติรัตน์ อธิธิมิชัย. (2562). แนวทางการใช้กฎหมายเพื่อปกป้องภาวะโลกร้อนภายในคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี. *วารสารสหวิทยาการสังคมศาสตร์และการสื่อสาร*, 2(2), 106- 115.

- ปิยศักดิ์ ถีอาสนา. (2558). *ยุทธศาสตร์การพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏสู่ความเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว*. [วิทยานิพนธ์ปริญญา
ดุษฎีบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี. (2564, 23 พฤษภาคม). *รายงานการส่งประเมินมหาวิทยาลัยสีเขียว*. [http://www.green.rbru.
ac.th/index.php?p=ranking&p2=rankingGreenUni](http://www.green.rbru.ac.th/index.php?p=ranking&p2=rankingGreenUni).
- ราชกิจจานุเบกษา. (2561, 23 เมษายน). ประกาศยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.2561-2580. [http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/
PDF/2561/A/082/T_0001.PDF](http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2561/A/082/T_0001.PDF)ประกาศเรื่องยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.2561-2580.
- ศูนย์วิจัยและสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (2564, 9 ตุลาคม). *หลักสูตรการศึกษาถึงเวลา
ต้องเปลี่ยน – เมื่อการต่อสู้กับ Climate Change เริ่มต้นที่ห้องเรียน*. [https://www.sdgmovement.com/2021/07/06/
climate-change-and-education/](https://www.sdgmovement.com/2021/07/06/climate-change-and-education/) SDG Updates
- สัมมา รณิธย์. (2564). *พระมหากษัตริย์คุณพระศรีสุริยวงษ์ ๑๖ ล้านบ้านแก้ว จันทบุรี*. บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง
จำกัด (มหาชน).
- สำนักบริการวิชาการ. (2564, 22 มกราคม). *ศูนย์ฝึกประสบการณ์วิชาชีพวิทยาศาสตร์การกีฬา* (งานสนามกอล์ฟ [http://www.
uniserv.rbru.ac.th/indexuniserv.php?pg=golf](http://www.uniserv.rbru.ac.th/indexuniserv.php?pg=golf).
- องค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก. (2564, 10 มกราคม). *โลกกำลังเผชิญก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ที่ปกคลุมสูงสุด*. [http://www.
tgo.or.th/2020/index.php/th/post/94-962](http://www.tgo.or.th/2020/index.php/th/post/94-962).
- Leopold, A. (1949). *Sand County Almanac : With Essays on Conservation*. Ballantine Books.
- Rhoen, D., Mansilla, V., Chun, M. and Klein, J.T. (2006). *Interdisciplinary Education at Liberal Arts Institutions*, Teagle
Foundation White Paper, New York NY.
- Valentin, GRECU1 and Nagore. (2014). *Management of Sustainable Development Sibiu, Romania*, 6(2),18-25.
<https://www.researchgate.net/publication/276424502>.
- Velazquez, L, Munguia, N., Platt, A., Taddei, J. (2006) Sustainable university: what can be the matter?, *Journal
of Cleaner Production Volume 14*, Issues 9-11, 2006, Pages 810-819 Sustainability In Higher Education:
What is Happening?.
- Williams, P.M. (2008) *University Leadership for Sustainability – A Dendritic Framework for Enabling Connection and
Collaboration*, PhD Thesis at Victoria University of Wellington, retrieved 20.07.2010 from [http://www.
futuresteps.co.nz/PhD_University_Leadership_for_Sustainability.pdf](http://www.futuresteps.co.nz/PhD_University_Leadership_for_Sustainability.pdf).